

VLASOVÉ OZDOBY A NÁUŠNICE

šperk vrbového listu (PDM 161:14)

- epišňurový kulturní okruh, nitranská

náušnice příkazského typu (PDM 162:12)

- epišňurový kulturní okruh, nitranská

náušnice bydžovského typu

- terčovitě náušnice, BA1
- ojedinělý nález

náušnice/záušnice sedmihradského typu (= lod'kovité, sibinské)

- zhotovené ze silnějšího, hladkého drátu, jenž je na obou koncích zesílen a přetažen přes sebe
- časté v hrobech únětické kultury bez rozdílu věku a pohlaví
- ve větších a širších exemplářích známy z otomanské kultury
- pravděpodobný je původ na Předním Východě
- BA1-BA3

vasové ozdoby z jednoduchého drátu loppenringy, lockenspiralen (PDM 159:17)

- nejprve jsou jednoduché (eneolit) a potom více klíček
- v KZP i roztepanou a vybíjením zdobenou ploškou

ozdoby z dvojitého drátu - noppenringy (PDM 147:24-28; 159:11-14)

- ve značné oblibě v UK, téměř výhradně ženské hroby
- málo ale objevují se i ve střední a ml. DB

ČELENKY A DIADÉMY

plechové pásky

- na Slovensku a v Karpatské kotlině doloženy již ve středním eneolitu
- doloženy po celou starší DB (Ostroh, Ostrožská Nová Ves, otisk čelenky na lebce z Čejče), v Barci na Slovensku doložena výzdoba slunečním motivem
- nedá se doložit kontinuita do PP
- PP (Štramberk 4 s výzdobou vybíjením, HB1, nezachovaný diadém ze Slatinic - drátěný s rozetami, srovnej Novotná a Gedl)
- složité vybíjené vzory i puklice na nálezech z Býčí Skály

diadémy

- vyskytují se v různých variantách
- na Slovensku z PP drátěné s postraními spirálami ze shodného výrobního okruhu jako růžicovité spony, ale i plechový typ Váczsentslászó [:vácsentslászó]
- z Rakouska ze skupiny Ulterwöbling, Franzhausen I - v ženském hrobě ozdoba hlavy ve tvaru hřebene přílby
- ojedinělé případy související patrně s významným společenským postavením svého nositele

NÁKRČNÍKY

drátěné nákrčníky

- již ve středním eneolitu se objevují na Slovensku (Velká Lomnica) a známe je po st. DB
- tordovaný drátěný měděný nákrčník ze středního eneolitu na Slovensku (Velká Lomnica), občas se v eneolitu vyskytují ve vnitrokarpatkém metalurgickém okruhu
- drátěné nákrčníky se vracejí v PP v různých variantách (hladké, tordované, z nekonečného drátu)

hladké lité nákrčníky (PDM 147:21; 159:21)

- spojeny s únětickou kulturou, ale vyskytují se výjimečně do kosiderského horizontu BB1

- někdy zakončeny spirálkou, někdy jen ohybem - vyvstává otázka formálního rozdílu mezi nákrčníkem a surovinou (hřivny)
- zajímavý je malý výskyt v únětických hrobech v Čechách, a že žádné nepocházejí z únětických hrobů v Polsku
- analogické z PP, pro jejich výskyt ve střední DB nejsou doklady - diskontinuita

lité tordované (kroucené) (PDM 198:20)

- rozšířeny po celé střední Evropě
- rozlišujeme více variant, které jsou však pro datování nevýznamné
- nejstarší pocházejí ze starších PP jedná se o tenké jemně tordované exempláře, které se vyskytují spolu s jinými typy až do halštatu, rozhodující pro chronologii je technika výroby, mladší jsou z kvalitnějšího kovu
- exempláře s masivnějším tordováním od HB do halštatu, někdy se jedná o tzv. nepravé - odlévané tordování (užíváno lití na ztracenou formu)
- na obou koncích zahnuté v očka, někdy na jednom konci očko a na druhém háček k zapínání
- v mladších PP se objevuje změna v tordování (tzv. Wendelringe), nejprve jednoduchá později vícenásobná, jsou typické pro lužický kulturní okruh (**PDM 198:21**)
- výjimečná forma vícenásobných nákrčníků (Slatinice, Žilina)

rýhováním zdobené

- zpravidla s rovnými nebo zužujícími se konci
- oproti tordovaným ve výrazně nižším počtu, mohou být z tyčinky kruhového i čtvercového průřezu
- výjimečně i zapínání
- po celá PP

PRSTENY

prosté z tyčinky nebo pásku - zpravidla bez chronolog. významu
se štítkem - starší DB
s růžicemi (**PDM 168:27**) - stř. DB
spirálový s růžicemi

NÁRAMKY

doba bronzová

náramky vinuté z jednoduchého či dvojitého drátu (PDM 147:20; 159:15-16, 162:24)

- viz vlasové ozdoby

nápažníky/náramky borotického typu

- plechové náramky s rytou výzdobou klikatek a rytých linií
- podkládány organickým materiálem, pro snadnější nošení
- charakteristické pro únětickou kulturu na Moravě a Dolním Rakousku
- datování BA2

žebrované nápažníky

- výroba odléváním
- charakteristické pro únětickou kulturu v Čechách, Německu, Polsku
- datování BA2

náramky s podélným žebrováním

- časná a starší PP v středodunajském prostoru

páskové náramky

- rozlišovány na základě kombinace průřezu a výzdoby
- s trojúhelníkovým průřezem (**PDM 172:18-21, 177:10-13**) - masivnější tvary s rozšířenými konci a bohatým zdobením jsou charakteristické pro starší a střední mohylový stupeň, později se objevují i tenké náramky trojúhelníkovitého průřezu, výskyt do konce starších PP, výzdoba rytých oblouků je charakteristická pro náramky střední doby bronzové
- náramky kruhového průřezu se zesílenými konci, stř. DB
- s čočkovitým průřezem BC-HA
- s oválným průřezem a D, kruhovým průřezem, výzdoba pravidelná, opakuje se, rytá výzdoba z drobných rýžek do tvaru písmene V, kombinovaná svislými čarami, stř. - ml. PP (**PDM 198:11, 214:54**)
- rýžkami vyplněná klikatka v ml. PP

náramky s konci zatočenými do oček (PDM 196:8)

- st. PP

kruhy typu Štramberk (PDM 204:20-22)

- masivní kruhy s příčným rytím či žebrováním
- charakteristické pro KLPP v HB1

náramky s růžicemi (PDM 203:22)

- z tyčinky kruhového, oválného, ale i trojúhelníkového a čtverhranného průřezu
- častá rytá výzdoba
- vyskytují se od střední DB až po střední PP

spirály typu Salgótariján (BC-HA1)

- masivní, s asymetickými růžicemi
- charakteristické pro prostředí piliňské kultury, importy

spirálovitě vinuté nápažníky (nánožníky)

- v jednoduché variantě vinuté z ploché tyčinky se objevují průběžně od st. DB
- ve střední DB často růžice na koncích tvary jsou často páskové se středovým žebrem a s výzdobou vybitím, od kosziderského horizontu po přechodný horizont Blučina (Hulín, Tučapy, Předmostí, Hodonice) (**PDM 174:, 19, 23, 179:8**)
- v době PP páskové se středovým žebrem přesekávané rýhami (výjimku z depotu ze Slatinic) a mají zpravidla zúžené konce, jen výjimečně očko, či malá růžice (Štramberk, Zádvěřice)
- dožívají se závěru HB

masivní tordované náramky

- charakteristické pro KLPP
- tordování může být jemné i hrubé, někdy také nepravé tordování v podobě šikmých rýh
- také se vyskytují od starších PP, hrubé tordování se také objevuje od HB

houpačkovité nánožníky

- rozšířeny v prostoru hornodunajských PP
- HB, zejména HB2-3

halštat

lité žebrované náramky (PDM 241:9)

plechové žebrované (PDM 245:35)

turbany (PDM 234:24-25)

tyčinkovité náramky (PDM 234:21)

- z tyčinky kruhového a nebo oválného průřezu
- konce rovně zakončeny nebo pečetiťkovitě
- konce někdy dosahují k sobě, jindy se mírně přesahují
- může být rytá výzdoba

OPASKY

- zápony typu Unterhaching - Ivanovice - stř. PP
- pásová zápona z Přestavlk - st. PP
- části plechových opasků typu Riegsee s rytou výzdobou spirály (Blučina, Drslavice)
- části plechových opasků s háčkovitým ukončením - st. PP
- části plechových opasků s vybíjenou výzdobou - celá PP, velké geografické rozšíření

PUKLICE (*Buckel*)

- puklicovité knoflíky s 1-2 oušky na vnitřní straně, kalotovité nebo rovné, stř. DB - st. PP
- z Černotína s vybíjenou výzdobou - HB
- rombické pukličky - po celá PP

ZÁVĚSKY

- na Moravě nejsou příliš časté, ale je možné se setkat se všemi základními typy

terčovitě závěsky (PDM 177:4-5; 172:13-17)

- kruhového tvaru většinou se závěsnou trubičkou
- se středovým trnem
- charakteristické jsou pro území Karpatské kotliny v BB1, mladší i na Z (českofalcká MK)
- datování: starší a střední MK (BB-BC1)

srdcovité závěsky (PDM 177:2-3)

- také pocházejí z Karpatské kotliny
- jednoduché otevřené BB
- uzavřené s příčkou BB2-BC
- uzavřené s výběžky z příčky BB-BC

lyrovité závěsky

- někdy považované za chrániče hrotů jehlic
- BD-HA1

měsíčkované závěsky

- datování BC-HA

nálevkovité závěsky

- vyvíjejí se od stř. DB do HA

- na Moravě 41 ks depotu z Tučap (přechod MK/PP), ale tento tvar až do poč. PP (**PDM 203:4**)

listovité závěsky

- obecně PP
- z depotu z Hulína (**PDM 174:18**), z Přestavlk (**PDM 203:6**) a z mohyly ve Velaticích (**PDM 180:13**)

kolečkovité závěsky

- BA3-HA

tvaru přesýpacích hodin

- již od počátku PP, charakteristické pro střední a mladší PP (**PDM 198:27**)

brýlovité ozdoby

- dvě období výskytu st. - stř. DB v karpatském prostoru
- mladší charakteristické pro střední a mladší PP (**PDM 196:15-16; 203:28**)

KORÁLKY

- jantarové - zpravidla zničeny žárem
- skleněné - výjimečně doloženy již v nejstarší době bronzové
- měděné/bronzové
- perleťové
- z dentálií - starší DB (**PDM 162:11, 13**)
- hliněné
- kostěné
- rourkovité bronzové spirálky - vkládány mezi korálky, ale i samostatně, již od st. DB